

C O L E C Ţ I A P O E Z I A

coordonată de Denisa Comănescu

Volum apărut cu sprijinul Ministerului Federal pentru Educație,
Artă și Cultură din Austria

Foto © Matthias Creutziger

Ernst Jandl

Cele mai frumoase 100 de poeme

Ediție bilingvă

Selecție, traducere din germană,
prefață, tabel cronologic și note de

Gabriel H. Decuble

HUMANITAS
fiction

Aducem mulțumiri pentru sprijinul acordat la apariția volumului de față consulului Germaniei la Timișoara, domnul Klaus Christian Olasz, Forumului Cultural Austriac și Clubului Economic German de la Timișoara.

forumul cultural austriac^{bu}

Redactor: Alexandru Al. Șahighian
Coperta: Angela Rotaru

Ernst Jandl
Werke Band 1 bis 10

© 1997 by Luchterhand Literaturverlag, a division of Verlagsgruppe Random House GmbH, München, Germany
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2012, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

JANDL, ERNST

Cele mai frumoase 100 de poeme / Ernst Jandl; selecție, trad. din lb. germană, pref., tab. cronologic și note de Gabriel H. Decuble. –

București: Humanitas Fiction, 2012

ISBN 978-973-689-498-5

I. Decuble, Gabriel H. (trad.; pref.; tab. cronologic)

821.112.2(436)-1=135.1

EDITURA HUMANITAS FICTION

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 021 311 23 30 / 0372 189 509

Tabel cronologic

- 1925** La 1 august se naște, la Viena, Ernst Jandl, fiul funcționarului de bancă Viktor Jandl (n. 1894) și al Luisei Rappel (n. 1902), profesoară de gimnaziu.
- 1935–1943** Urmează școala elementară și gimnaziul la Viena.
- 1940** Îi moare mama; pierderea avea să fie un reper biografic important în întreaga creație lirică a lui Jandl.
- 1942** În septembrie, i se naște un fiu ilegitim, ceea ce avea să fie receptat de Jandl, mai târziu, ca o „catastrofă” biografică, de natură să-i afecteze pentru totdeauna relația cu femeile.
- 1943–1945** Este înrolat și trimis pe frontul de vest, de unde dezertează împreună cu câțiva camarazi înainte de terminarea războiului.
- 1945–1946** Intră de bunăvoie în prizonierat la trupele aliate și este internat în lagărul de la Stockbridge, unde funcționează ca translator.
- 1946–1950** Studiază germanistica și anglistica la Universitatea din Viena.
- 1947** Se logodește cu colega de studii Roswitha Birthi. Legătura lor avea să dureze până în anul 1954.
- 1949** După un an de probă, se angajează ca profesor la un liceu din Viena. Tot în acest an se căsătorește cu Roswitha.
- 1950** Își susține doctoratul la Universitatea din Viena, cu o teză despre navelistica lui Arthur Schnitzler.
- 1952** Îi apar primele poeme în revista *Neue Wege*. Lirica lui Jandl este puternic influențată de poetica lui Jacques Prévert.

- 1952–1953** Este rezident în Anglia, unde predă la un gimnaziu din Londra și îl cunoaște pe Erich Fried, care îl influențează în sensul reconsiderării limbii ca material poetic în sine. Poezia *Semne* documentează această cotitură în poetica lui Jandl. Totodată, citește cu aviditate poeți americani (Gertrude Stein, E.E. Cummings ș.a.), unii dintre aceștia lăsându-și amprenta asupra devenirii sale poetice.
- 1954** Întors în țară, o cunoaște pe Friederike Mayröcker, cea care avea să-i fie tovarășă de viață de-aici înainte. Prin mijlocirea ei, strânge contactele cu autorii din Wiener Gruppe (H.C. Artmann, Friedrich Achleitner, Gerhard Rühm etc.), alături de care va contribui la definirea unei estetici a „poeziei concrete“. Printre altele, aceasta trebuie să fie „vizuală“ deja prin punerea în pagină și să reducă materialul lingvistic la scheme vocalice sau consonantice sugestive.
- 1956** Apare volumul *Andere Augen (Alți ochi)* la Editura Bergland.
- 1957** Publică primele *sprechgedichte (poeme vorbite)*, ceea ce avea să-i atragă vreme de mai mulți ani refuzul de publicare din partea tuturor editurilor austriece. Poemele respective marcau renunțarea definitivă la poetica tradițională.
- 1963** Călătorește în Republica Federală Germania, unde leagă primele contacte cu edituri repute și cu autori de renume.
- 1965** Călătorește în Anglia, unde participă la „International Poetry Reading at the Royal Albert Hall“, Londra.
- 1966** Are primele apariții pe scenă cu duetul Dieter Glawischnig (pian) și Ewald Oberleitner (contrabas). De aici înainte, poezia lui Jandl va fi indisolubil legată de arta performării, de ceea ce se va numi „operă jazz“ – o sinteză programatică a stilurilor artistice considerate degenerare de către naziști. Tot în acest an, publică la editura elvețiană Walter volumul de lirică experimentală *Laut und Luise* (joc de cuvinte între *laut* [„tare“] și *leise* [„încet“], ultimul fiind deformat în sensul numelui de persoană

Luise, cf. prenumele mamei poetului). Volumul conține poeme vizuale, precum și poeme acustice (*Lautgedichte*).

- 1968** Apare volumul *sprechblasen* („bule de dialog“) la Editura Luchterhand; începe să lucreze la mai multe piese radiofonice alături de Friederike Mayröcker; primește primul premiu literar pentru una din aceste piese.
- 1970–1971** Se află la Berlin ca bursier DAAD; devine membru al Academiei Artelor din Berlin. Volumul *Der künstliche Baum* („Copacul artificial“) apărut la Luchterhand este un succes absolut, înregistrând vânzări de peste 10 000 de exemplare.
- 1971** Este invitat ca Visiting German Writer la Universitatea Austin, Texas.
- 1972** Are lecturi publice pe tot cuprinsul Statelor Unite ale Americii.
- 1973** Locuiește din nou la Berlin, de această dată grație unei burse acordate de DAAD poetei Friederike Mayröcker. Jandl fondează alături de câțiva prieteni Cercul Autorilor din Graz, preluând președinția acestui organism pentru câțiva ani. Moare Viktor Jandl, tatăl autorului.
- 1974** Primește Premiul Georg Trakl.
- 1975** Întreprinde turnee de lecturi în Austria, Elveția și Republica Federală Germania; din acest moment, succesul la public devine constant.
- 1976** Se reîntoarce pentru scurt timp la catedră, după o pauză de cinci ani. Reacomodarea cu meseria de dascăl este însă un eșec. I se joacă piesa de teatru *die humanisten (umaniștii)*. Primește Premiul Orașului Viena.
- 1977** Ține prelegeri de poetică la Universitatea din Viena.
- 1978** Primește Premiul de Stat al Austriei.
- 1979** Se pensionează pe caz de boală (printre altele, ulcer și depresii cronizate), după ce, în ultimii ani, i se redusese în mod considerabil norma didactică.
- 1981** La celebra instituție literară *Alte Schmiede* din Viena, se organizează un simpozion în onoarea lui Ernst Jandl.

- 1982** Primește Premiul Manuskripte al landului Steiermark.
- 1984** Apare pe scenă alături de instrumentiști din Vienna Art Orchestra, precum și în duet cu Manfred Schoof (trompetă). Devine membru al Senatului Austriac pentru Cultură. Este onorat cu Marele Premiu de Stat al Austriei și cu Premiul Georg Büchner. În semestrul de iarnă este profesor invitat de poetică la Universitatea Johann Wolfgang Goethe din Frankfurt pe Main.
- 1986** I se decernează Medalia de Aur a orașului Viena.
- 1990** Primește Premiul Peter Huchel.
- 1992** Începe colaborarea cu muzicianul Erich Meixner.
- 1993** Primește Premiul Kleist.
- 1995** La Udine, în Italia, se organizează primul simpozion din afara Austriei dedicat operei lui Ernst Jandl.
- 1996** Apare volumul *peter und die kuh* (*petrică și vaca*); primește Medalia de Onoare pentru Merit a Republicii Austria.
- 1997** Apar *poetische werke in 10 bänden* (*opere poetice în 10 volume*), la Editura Luchterhand.
- 1998** Apare prima culegere de texte eseistice ale lui Ernst Jandl, *Autor in Gesellschaft* (*Autor în societate*).
- 2000** Ernst Jandl moare la 9 iunie, la Viena, fiind înmormântat în Cimitrul Central.

GABRIEL H. DECUBLE

CELE MAI FRUMOASE 100 DE POEME

inhalt

um ein gedicht zu machen
habe ich nichts

eine ganze sprache
ein ganzes leben
ein ganzes denken
ein ganzes erinnern

um ein gedicht zu machen
habe ich nichts

cuprins

nu am nimic
din care să fac poezie

o întreagă limbă
o întreagă viață
o întreagă gândire
o întreagă memorie

nu am nimic
din care să fac poezie

der schrei

ich habe meine mutter durchlocht
als ich herauskam, oh welcher schrei
ich habe ihn nicht gehört, ich habe ihn sicher nicht gehört
und ich kann auch nicht sagen, er hätte mich zerstört
aber gewiß hat er mich verwundet
davon bin ich gesundet

vater komm erzähl vom krieg

vater komm erzähl vom krieg
vater komm erzähl wiest eingrückt bist
vater komm erzähl wiest geschossen hast
vater komm erzähl wiest verwundet wordn bist
vater komm erzähl wiest gfallen bist
vater komm erzähl vom krieg

țipătul

mi-am străpuns mama
când m-am născut, o, ce mai țipăt
eu nu l-am auzit, cu siguranță nu l-am auzit
și nici nu pot a spune că el m-ar fi distrus
dar m-a rănit pesemne
de el m-am lecutit

tata hai zi din război

tata hai zi din război
tata hai zi cum te-au luat
tata hai zi cum ai tras
tata hai zi cum ai fost rănit
tata hai zi cum ai căzut la datorie
tata hai zi din război

keine enttäuschung, bloß eine berichtigung

weiß der teufel was
ich hätte spüren sollen
von der ersten hostie
auf nüchternen magen
auserwählt zur frühkommunion
von meiner mutter
die mir versprach
daß ich es spüren würde
wie jesus in mich komme
und mich dann fragte
ob ich es gespürt hätte
weiß der teufel was
ich darauf antwortete

nu o dezamăgire, doar o rectificare

dracu' știe
ce ar fi trebuit să simt
din prima împărtășanie
o luasem pe stomacul gol
îmi hărăzise mama să o primesc
la o vârstă atât de fragedă
promițându-mi
că voi simți
cum intră iisus în mine
iar mai apoi m-a întrebat
dacă am simțit-o
la care dracu' știe
ce am răspuns

Inhalt

inhalt	16
der schrei	18
vater komm erzähl vom krieg	18
keine enttäuschung, bloß eine berichtigung	20
rekorde	22
neuigkeiten aus der großen weiten welt	24
lebensbeschreibung	26
selbstporträt, 18 juli 1980	32
an gott	36
klebend	36
vogelgott	38
der wahre vogel	38
kleine körperliche biografie	40
sentimental journey	42
kleines geriatisches manifest	44
der langsam gehende mensch	46
anatomisches selbstbildnis	46
alternder dichter	48
der einsame freund	48
sommerlied	50
die seele	50

Cuprins

Prefață: <i>Sisif bălbâitul sau cât de concretă poate fi poezia lui Ernst Jandl?</i>	5
Tabel cronologic	11
cuprins	17
țipătul	19
tata hai zi din război	19
nu o dezamăgire, doar o rectificare	21
recorduri	23
noutăți din lumea largă	25
biografie	27
autoportret, 18 iulie 1980	33
în Dumnezeu	37
ținând cu dinții	37
dumnezeu-pasăre	39
adevărata pasăre	39
mică biografie trupească	41
sentimental journey	43
mic manifest geriatric	45
omul care abia se târăște	47
autoportret anatomic	47
poet veștejindu-se	49
un prieten singuratic	49
cântec de vară	51
sufletul	51

viele wege	52
daliegen	52
auf der stelle	54
vermeide dein leben	56
dann aus liebe	56
der beschriftete sessel	58
jandls frisur	58
stirn	60
Zeichen	60
kommentar	62
dreizeiler	64
sieben kinder	64
anders	66
woher nimmst du die zeit?	68
glückwunsch	70
zur existenz	72
was sie dir tun können	74
frei und schlecht	74
korrespondenz	76
anfrage	76
an regnenden schatten	78
der mann weint	80
das stück, darin	80
die überwindung	82
liegen, bei dir	86
die trennung	86
familiensofa	88
familie	90
vom rauchen	92
tabak	92
die hummel	94
nachtstück mit blumen	96

multe drumuri	53
să zaci	53
pe loc	55
evită-ți viața	57
atunci din iubire	57
fotoliul inscripționat	59
frizura lui jandl	59
frunte	61
Semne	61
comentariu	63
tristih	65
șapte copii	65
altcum	67
de unde ai atâta timp?	69
urare	71
la orice existență	73
ce ți-ar putea face	75
liber și rău	75
corespondență	77
interpelare	77
de umbrele ce plouă	79
bărbatul plânge	81
piesa în care	81
autodepășirea	83
în brațele tale	87
despărțirea	87
canapea familială	89
familie	91
despre fumat	93
tutun	93
bondarul	95
nocturnă cu flori	97

Untergrundbahn oben	98
Der Knabe und die Straßenbahn	98
Da kommen sie gelaufen	100
die milch	104
kühlschrank	104
kiosk	106
von deutscher reimkunst.	106
das fanatische orchester	108
das schöne bild.	110
im delikatessenladen	112
demokratie	114
fragment	114
vom aufrechten gang	116
an einen grenzen	118
von einen sprachen	120
von medizinen	120
von frauen	122
geschlechtsumwandlung	124
visite	124
nasal	126
klos	128
lichtung	130
ottos mops.	132
wo bleibb da	134
ein ichmich	134
die tassen.	136
schtzngrmm	138
auf dem land.	142
verteilung	144
erfolg beim dritten versuch	146
peter und die kuh	146
fünfter sein	148

Metrou de suprafață	99
Băiatul și tramvaiul	99
Repede vin	101
laptele	105
frigider	105
chioșc	107
despre arta rimei germane	107
fanatica orchestră	109
frumosul tablou	111
în prăvălia cu delicatese	113
democrație	115
fragment	115
despre mersul drept	117
la una granițul	119
despre una limbul	121
despre medicamentele	121
despre femei	123
schimbare de sex	125
consultație	125
nazală	127
bude	129
ruminiș	131
cucuiul lui țugui	133
ununde nene e	135
un eupemine	135
ceștile	137
trnnșș	139
la țară	143
împărțire	145
din a treia încercare	147
petrică și vaca	147
cinci în coadă	149

blick nach vorn im zorn	150
my own song	154
gewählter sitz	156
oskar zu pastior	156
leises gedicht	158
stummes gedicht	158
beschreibung eines gedichtes	160
nasses gedicht	162
dieses gedicht	164
schade um dieses gedicht	164
lieber ein saxophon	166
bibliothek	166
von wörtern	168
urteil	170
wissen, sagen	172

privește-n față cu greață	151
my own song	155
în șezut	157
oskar lui pastior	157
poem silențios	159
poem mut	159
descrierea unui poem	161
poem ud	163
acest poem	165
păcat de acest poem	165
mai bine un saxofon	167
biblioteca	167
cuvintele	169
verdict	171
știu, spun	173